

О. І. Сахненко,
старший викладач кафедри менеджменту та військового господарства,
Національна академія Національної гвардії України, м. Харків
ORCID ID: 0000-0002-5168-0064

І. В. Сахно,
к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту та військового господарства,
Національна академія Національної гвардії України, м. Харків
ORCID ID: 0000-0001-6795-0535

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.11.50

ІНВЕСТУВАННЯ У РОЗВИТОК ЛЮДИНИ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ ФОРМУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМ КАПІТАЛОМ

O. Sakhnenko,
Senior Lecturer at the Department of Management and Military Economy,
National Academy of the National Guard of Ukraine, Kharkiv
I. Sakhno,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate professor at the Department of Management and Military Economy, National Academy of the National Guard of Ukraine, Kharkiv

INVESTING IN HUMAN DEVELOPMENT AS A PRIORITY DIRECTION IN THE FORMATION AND MANAGEMENT OF HUMAN CAPITAL

Авторами охарактеризовано сутність та особливості прояву економіки знань на сучасному етапі її формування. Проаналізовано особливості становлення економіки знань в Україні; особливості формування людського капіталу в контексті сучасних умов ринкової економіки. Розглянуто теоретичні підходи щодо з'ясування впливу державного регулювання інвестицій у людський капітал на формування економіки знань. Надано умови механізму управління людським капіталом. Проаналізовано показники якості економічного зростання в Україні та інших країнах світу, що впливають на інвестування, формування, використання, нагромадження, якісне відтворення і реінвестування людського капіталу. Обґрунтовано основні напрями державної політики у сфері економіки знань. Запропоновано заходи зі створення необхідних умов для збільшення інвестицій у розвиток людського потенціалу та формування людського капіталу. Досліджено проблеми та системні перешкоди розвитку інноваційних процесів в Україні. Обґрунтовано можливості інноваційного розвитку України. Надано рекомендації щодо перспектив розвитку економіки знань в Україні.

The article reflects the importance of the influence of state regulation of investments in human capital on the formation of the knowledge economy, substantiates the main directions of state policy in the sphere of the knowledge economy.

The authors noted that the role of innovative technologies has grown qualitatively over the past decade, and therefore the need to expand the range of opportunities and deep structuring of the science-intensive component of the nation's potential has become one of the main requirements in the formation of the state economy. Science and education are not only the determining factors of its effective development, but also a guarantee of the intelligibility and education of society as a whole. The authors drew attention to the fact that today the role of the state in the formation of human capital is quite high. The state applies both compulsory and incentive measures in this area.

Compulsory education is compulsory for all in the volume of secondary school, mandatory medical preventive measures. However, the main measures are incentives. The government has two active methods that are used to change the size of private investment in a person, made automatically through the market. They can affect the incomes of those who work, and can also regulate the price of acquiring human capital.

The criteria and indicators for assessing the effectiveness of investment in human capital are singled out: maximization of the difference between profit and costs; payback period of investments; net present value; cost-benefit ratio; the ratio of the marginal revenue difference to the marginal cost difference; annual net income; internal rate of return. Measures have been proposed to create the necessary conditions for increasing investment in human development and human capital formation. The conclusion is drawn that in order to achieve the goal of the country's transition to an innovative development path, it is necessary to achieve an increase in the innovative activity of the national industry, to adapt the research complex to the conditions of the market economy, and to strengthen the interaction of the public and private sectors. The solution of these problems depends on the development of effective scientific, technical, innovation and industrial policies.

Ключові слова: інвестиції, управління, людський капітал, економіка знань, освіта, наука, ефективність, державне регулювання.

Key words: investments, management, human capital, knowledge economy, education, science, efficiency, state regulation.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Капітал, втілений у людях, здатних створювати нове, виступає рушійною силою розвитку трансформаційних процесів в економіці, продукує конкурентні переваги, забезпечуючи сталий високий рівень конкурентоспроможності, та визначає соціально-економічний прогрес у рамках загальних тенденцій, що складаються в сучасному світі.

Світовий досвід переконливо свідчить про те, що якість людського капіталу, яка визначається досягнутим рівнем знань, кваліфікації, вмінням працювати; потенційними здібностями населення країни, здатністю забезпечувати інноваційний розвиток продуктивних сил, дедалі більше перетворюється на основу економічного зростання. Механізмом досягнення відповідної якості людського капіталу є інвестування, яке забезпечуватиме рівень освіти і науки, достатній для виконання економічної функції та постійного відтворення інтелектуального людського капіталу. Таким чином, системне дослідження процесу формування, нагромадження й ефективного використання людського капіталу здобуває все більшу актуальність для прискорення переходу української економіки до суспільства знань.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Джерела й положення, що послужили теоретичною й методологічною базою для формування теорії людського капіталу, присутні в працях економістів, починаючи з робіт А. Монкретьєна, У. Петті, А. Сміта, Д. Рікардо, К. Маркса, Т. Шульца, Г. Беккера та їх послідовників. До питання вивчення та відтворення людського капіталу долучились і вітчизняні вчені та економісти, а саме: О. Амосов, Н. Верхоглядова, В. Геєць, А. Дегтяр, М. Ніколайчук, В. Семиноженко, Л. Федулова та ін.

Попри значний обсяг проведених досліджень та вагомі наукові здобутки, в економічній літературі спостерігається застосування різних підходів як до трактування категорії "людський капітал", так і двоякої природи складових його формування і відтворення. Останнє дає змогу авторам досягнути мети досліджень, — обґрунтувати підняті наукові проблеми за допомогою пропонуваного понятійно-категорійного апарату, а з іншої сторони, не вирішує головного — формування уніфікованого підходу, що забезпечує розробку ефективного механізму управління людським капіталом, його відтворення на чинник конкурентних переваг національної економіки.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є з'ясування впливу державного регулювання інвестицій у людський капітал на формування економіки знань та обґрунтування основних напрямів державної політики у сфері економіки знань.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Економіка XXI ст. базується на знаннях, які стали надбанням і використовуваних у практичній діяльності економічно активного населення. Багато в чому це обумовлено особливостями інформаційно-технологічної революції, яка формує нову економіку. В результаті інтелект, інформація, знання стають найважливішим активом економіки. З їх допомогою вдається долати демографічні, трудові, сировинні, просторові й тимчасові обмеження, забезпечувати ефективні структурні зрушення.

Розуміння необхідності за будь-яких умов дбати про майбутнє і здійснювати відповідні, бодай мінімальні, інвестиції у свій власний людський капітал є одним із наріжних каменів переорієнтації економіки й суспільства в цілому [1].

Формування людського капіталу в контексті сучасних умов ринкової економіки набуває нових особливостей [2, с. 164]:

1) безперервність навчання та нерозривний зв'язок освіти з виробничою діяльністю людини (протягом всього періоду праці);

2) здатність творчого застосування накопичених знань, навичок для генерації нових ноу-хау;

3) розвиток інноваційної економіки обумовлює вимоги безперервного навчання та елементів творчості не лише окремих працівників, а й цілих колективів підприємств, фірм та організацій.

Для ефективного управління людським капіталом необхідною умовою має стати не кожний процес окремо, тобто формування, використання, або розвиток, а їх сукупність, яка являє собою кругообіг людського капіталу та носить завершений характер: інвестування, формування, використання, нагромадження, якісне відтворення і реінвестування. Це є можливим за участю всіх рівнів управління: індивідуального, мікроекономічного та макроекономічного [3; 4].

Реальність механізму управління людським капіталом має забезпечуватися наявністю наступних умов:

1. Механізм повинен відповідати природі об'єкта управління. Без розуміння закономірностей формування, використання та розвитку людського капіталу управлінські заходи не діятимуть. Для управління важливо, щоб суб'єктам, які приймають рішення, була зрозуміла система зв'язків між процесами, що відбуваються з людським капіталом для досягнення ним необхідного рівня.

2. Механізм управління має забезпечувати зміну керуваного об'єкта у заданих межах. Задля цього виявляється необхідною можливість оцінки людського капіталу як за допомогою якісних, так і кількісних характеристик та встановлення критеріїв такої оцінки.

3. Зв'язок людського капіталу з компетенціями. Саме компетенції забезпечують можливість оцінки людського капіталу, оскільки являють собою описову характеристику поведінки працівника в конкретних виробничих умовах.

4. Людський капітал слід розглядати на трьох рівнях управління в комплексі: індивід, підприємство, держава, що дає повне уявлення про процеси формування, використання та розвитку й сприяє своєчасному спрямуванню заходів щодо підвищення ефективності процесу управління.

5. Людський капітал повинен мати завершений характер процесу кругообігу: інвестування, формування, використання, нагромадження, якісного відтворення і реінвестування.

6. Система управління людським капіталом повинна усвідомлювати реальність можливої зміни стану керуваної підсистеми з використання певних важелів, інструментів, прийомів конкретного методу впливу. Якщо рішення, прийняті системою управління, не діють за допомогою розробленого механізму, — означає, що або його складові, або він у комплексі не відповідає природі керуваного об'єкту.

7. Задля ефективного управління людським капіталом необхідним є уявлення про ресурсне забезпечення реалізації рішень.

8. Механізм повинен мати чітко визначену мету свого впливу задля можливості визначення його ефективності.

Людський капітал визначає ефективність використання виробничого, фінансового та природного капіталу і безпосередньо впливає не тільки на темпи, але і на якість економічного зростання [5, с. 84].

Всесвітнім економічним форумом опубліковано рейтинг країн світу за Індексом глобальної конкурентоспроможності 2017—2018 (The Global Competitiveness Index) [6]. Вже традиційно, рейтинг очолила Швейцарія. До десятки найконкурентоспроможніших, як і в попередньому дослідженні, увійшли США, Сінгапур, Нідерланди, Німеччина, Гонконг, Швеція, Великобританія, Японія та Фінляндія. Україна цього року посіла 81 місце серед 137 країн світу, покращивши свої позиції на чотири пункти.

Індекс глобальної конкурентоспроможності складається з понад 100 змінних, що згруповані у 12 контрольних показників ("Інституції", "Інфраструктура", "Макроекономічне середовище", "Охорона здоров'я та початкова освіта", "Вища освіта і професійна підготовка", "Ефективність ринку товарів", "Ефективність ринку праці", "Розвиток фінансового ринку", "Технологічна готовність", "Розмір ринку", "Відповідність бізнесу сучасним вимогам" та "Інноваційний потенціал"), які об'єднані 3-ма основними групами субіндексів: "Основні вимоги", "Підсилювачі продуктивності" та "Інновації та фактори вдосконалення".

Згідно з даними дослідження, Україна погіршила свої позиції у 4 з 12 основних показників. Найбільше втрачено (мінус 13 пунктів) за складовою "Ефективність ринку праці". Тенденція до погіршення цього показника спостерігалася і в минулорічних дослідженнях, причому в торішньому ми погіршили за ним свої позиції на 17 пунктів [6].

Також Україна зазнала втрат за оцінкою інноваційної складової Індeksu — ("мінус" 9 пунктів), інфраструктурної ("мінус" 3 пункти) та за складовою, що характеризує вищу освіту та професійну підготовку ("мінус" 2 пункти).

Негативними факторами для ведення бізнесу у нашій країні визначено (в порядку зменшення): інфляцію, корупцію, політичну нестабільність, високі податкові ставки, складність податкового законодавства, нестабільність урядів, ускладнений доступ до фінансів, неефективну державну бюрократію, регулювання валютного ринку, недостатню освіченість працівників, погану етику робочої сили, недостатню здатність до інновацій, обмежувальне регулювання ринку праці, невідповідну якість інфраструктури, злочинність та крадіжки, низьку якість охорони здоров'я.

Сьогодні в Україні існує сукупність чинників формування та відтворення людського капіталу, які істотно послаблюють конкурентні позиції. До них відносяться:

1. Фінансування розвитку людського капіталу. Видатки на охорону здоров'я та освіту в Україні є незначними у порівнянні з країнами з високим рівнем розвитку людського капіталу. За оцінками експертів Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) при рівні витрат на охорону здоров'я нижчому 5% обсягу ВВП економіка стає неефективною, в Україні за 2009 р. вони

склали 7,82% від ВВП, з яких 54,7% — витрати держави, а 42,4% — витрати домогосподарств. Для порівняння: витрати на охорону здоров'я у 2011 р. у Ісландії становили 9,1%, Данії — 10,3%, США — 16,4%, Франції — 11,1%, Польщі — 7%. "Державні витрати на охорону здоров'я в Україні складають 77 доларів на душу населення (за даними 2015 року) і є найнижчими серед європейських країн", — йдеться в прес-релізі ПРООН за результатами дослідження. Державні витрати на медицину в Україні станом на 2018 рік становили 3,3% [7].

Державні видатки на освіту у нашій країні у 2011 р. становили 6,2% обсягу ВВП, у Ісландії — 13,1%, США — 13,8%, Данії — 14,9%. Державні витрати на освіту в Україні станом на 2018 рік становили 5,9% ВВП. Окрім того, за рівнем доходів Україна відноситься до країн, конкурентоспроможність яких базується на інтенсивному використанні факторів виробництва і у яких обсяг ВВП на душу населення становить близько 3000 дол. США. Для порівняння, поряд знаходяться такі країни як Молдова, Вірменія, Грузія, Таджикистан [8].

2. Рівень охорони здоров'я та якості початкової освіти. За цими критеріями Україна помітно відстає від розвинених економік і посідає 74 місце серед 142 країн, не зважаючи на те, що демонструє високі показники охоплення населення початковою освітою (більше 98% дітей, згідно з даними Держкомстату України). Для порівняння за рівнем охорони здоров'я та якістю початкової освіти Польща є 40, Норвегія — 21, Фінляндія — першою, вищої освіти та професійного вдосконалення Україна є 51, Польща — 31-ою, Норвегія — 15, Фінляндія — першою [8].

3. Демографічні зрушення. За роки незалежності чисельність населення скоротилася більше ніж на 6 млн осіб, крім того, приблизно 2—3 млн українців здійснюють трудову діяльність за межами країни. Невтішними являються прогнози щодо збереження тенденції подальшого зменшення кількості населення України. Серед основних причин погіршення демографічної ситуації слід виокремити: погіршення якості життя та здоров'я, переважання рівня смертності над рівнем народжуваності, низький рівень доходів та добробуту, зміна традиційного життєвого устрою, домінування міського способу життя над сільським, високий рівень безробіття, диференціація рівня доходів найбагатших та найбідніших верств населення [8].

Політика розвитку людського інтелектуального капіталу на сьогодні стає одним з головних складових стратегій конкурентоспроможності тієї чи іншої країни при формуванні економіки, що базується на знаннях.

Одна із найзначніших конкурентних переваг України на шляху до розбудови економіки знань — високий рівень освіченості її громадян. Так, 45% української робочої сили мають вищу освіту, і за цим показником Україна посідає п'яте місце серед 37 країн світу [9]. Завдяки цьому Україна зможе увійти в світове товариство як країна, що може генерувати нові знання та інновації.

Для створення сприятливих умов формування та запобігання втрат людського капіталу на державному рівні визначені пріоритетні напрями реформування вищої освіти: забезпечення інноваційного характеру розвитку вищої освіти; забезпечення оптимізації структури вищої освіти та обсягів підготовки й перепідготов-

ки кадрів для потреб інноваційного розвитку економіки; реалізація кадрової стратегії галузі, спрямованої на збереження і розвиток наукових та педагогічних шкіл; впровадження об'єктивної оцінки наукової та педагогічної діяльності; розширення доступу до вищої освіти та сприяння соціальному захисту учасників соціально-виховного процесу; удосконалення мережі ЗВО, укрупнення ЗВО на регіональному рівні шляхом їх об'єднання та створення університетів регіонального типу; перегляд змісту освіти, державних стандартів, кваліфікацій у контексті входження освіти України в Європейський освітній простір.

Україна володіє високорозвиненим науковим потенціалом, який спроможний ефективно розв'язувати актуальні проблеми суспільного розвитку та вирішувати сучасні інноваційні завдання. Інтелектуальний потенціал України, незважаючи на негативні наслідки соціально-економічних трансформацій, які мали місце до середини 90-х років минулого сторіччя, й дотепер лишається досить потужним. Чисельність науковців в нашій державі складає близько 0,54% від чисельності економічно активного населення (за чисельністю дослідників — 0,41%). Забезпеченість науковими кадрами в Україні й зараз відповідає рівню таких європейських країн: Іспанія, Польща, Чехія, Угорщина, однак більш як вдвічі менше за середнє значення цього показника в західноєвропейських країнах [10]. Незважаючи на скорочення кількості вчених, Україна й досі посідає одне з перших місць в Європі за часткою науковців серед працездатного населення. Однак влада України, починаючи з часів проголошення її незалежності й дотепер, не спромоглася забезпечити прогресивний розвиток наукової діяльності в країні, що ставить під загрозу успадкований нею величезний радянський науковий потенціал.

Аналіз статистичних даних свідчить, що за роки незалежності України чисельність виконавців наукових та науково-технічних робіт скоротилася з 313 тис. осіб у 1990 р. до 94 тис. у 2008 р., тобто більш ніж втричі. Питома вага обсягу виконаних науково-технічних робіт у ВВП склала у 2008 р. 0,9%. Питома вага підприємств, що займалися інноваціями також зменшилася і у 2008 р. склала 13,0% від загальної кількості, в той час, коли у 2002 р. даний показник становив 18%. На підприємствах та в організаціях, які здійснювали НДР, кількість виконавців таких робіт на кінець 2017 року становила 94,3 тис. осіб (з урахуванням сумісників та осіб, які працюють за договорами цивільно-правового характеру), з яких 63,0% — дослідники, 9,7% — техніки, 27,3% — допоміжний персонал. У 2017 році частка виконавців НДР (дослідників, техніків і допоміжного персоналу) у загальній кількості зайнятого населення становила 0,58%, у тому числі дослідників — 0,37%. За даними Євростату, у 2015 році найвищою ця частка була у Фінляндії (3,21% і 2,35%), Австрії (3,10% і 1,92%) та Швеції (2,97% і 2,33%); найнижчою — у Румунії (0,53% і 0,33%), Кіпрі (0,83% і 0,61%), Польщі (1,0% і 0,75%) та Болгарії (1,0% і 0,65%). Питома вага докторів наук та докторів філософії (кандидатів наук) серед виконавців НДР становила 27,7%, серед дослідників — 43,8% [11].

Більше половини загальної кількості докторів наук та докторів філософії (кандидатів наук), які здійснюва-

ли наукові дослідження і розробки, працювали в організаціях державного сектору економіки, 36,1% — вищої освіти, 5,4% — підприємницького сектору.

У 2017 році 44,7% дослідників становили жінки, з яких 7,1% мали науковий ступінь доктора наук і 33,7% — доктора філософії (кандидата наук). Вищою за середню була питома вага дослідників-жінок у галузі суспільних (65,7%), медичних (65,3%) та гуманітарних (60,0%) наук, нижчою — у галузі технічних наук (33,6%) [11].

Фінансування інноваційної діяльності більшою мірою здійснюється за рахунок власних джерел та іноземних інвесторів, частка державних інвестицій є значно меншою, однак навіть зазначений сумарний обсяг інвестицій в науку не досягає рівня інвестицій розвинутих країн. Так, наприклад, у країнах ОЕСР, які характеризуються становленням економіки знань, частка високих технологій у виробленій продукції та експорті за останнє десятиліття подвоїлась, досягнувши 20—25%. Швидкого розвитку зазнала сфера освіти, комунікації та інформації. За підрахунками в країнах ОЕСР більше ніж 50% ВВП регенерується в галузях, що засновані на знаннях [12].

У 2017 році загальний обсяг витрат на виконання НДР власними силами організацій становив 13379,3 млн грн, у тому числі витрати на оплату праці — 7152,9 млн грн, інші поточні витрати — 5444,6 млн грн, капітальні витрати — 781,8 млн грн, з них витрати на придбання устаткування — 659,1 млн грн.

За попередніми розрахунками, питома вага загального обсягу витрат у ВВП становила 0,45%, у тому числі за рахунок коштів державного бюджету — 0,16%. За даними 2016 року, частка обсягу витрат на НДР у ВВП країн ЄС-28 у середньому становила 2,03%. Більшою за середню частка витрат на дослідження та розробки була у Швеції — 3,25%, Австрії — 3,09%, Німеччині — 2,94%, Данії — 2,87%, Фінляндії — 2,75%, Бельгії — 2,49%, Франції — 2,25%; меншою — у Македонії, Латвії, Румунії, Кіпрі та Мальті (від 0,43% до 0,61%).

У 2017 році 21,9% загального обсягу витрат були спрямовані на виконання фундаментальних наукових досліджень, які на 92,4% профінансовано за рахунок коштів бюджету. Частка витрат на виконання прикладних наукових досліджень становила 23,6%, які на 51,5% фінансувалися за рахунок коштів бюджету та 27,6% — за рахунок коштів організацій підприємницького сектору. На виконання науково-технічних (експериментальних) розробок спрямовано 54,5% загального обсягу витрат, які на 40,3% профінансовані іноземними фірмами, 28,7% — організаціями підприємницького сектору та 14,3% — за рахунок власних коштів. Майже половина обсягу витрат, направлено на виконання фундаментальних наукових досліджень, припадала на галузь природничих наук, 25,5% — технічних, 9,4% — сільськогосподарських. На виконання прикладних наукових досліджень спрямовано 44,3% витрат галузі технічних наук, 20,4% — природничих, 12,3% — сільськогосподарських. Більша частина (87,7%) витрат на виконання науково-технічних (експериментальних) розробок припадає на галузь технічних наук [11].

Головні проблеми на шляху розвитку економіки знань в Україні виникають через: відсутність дієвих сти-

мулів; бюрократичні перепони; відсутність венчурного фінансування; нестабільність державної політики в інноваційній галузі; нерозвинену інфраструктуру підтримки підприємницьких інновацій; розрив між наукою та бізнесом [13].

Для покращення ситуації в Україні основним завданням є подолання демографічної кризи, поліпшення якості життя населення та збереження духовного потенціалу, за рахунок здійснення таких заходів як: підвищення конкурентоспроможності та інноваційності економіки, зростання рівня зайнятості та соціальної захищеності, розвиток людського та соціального капіталу, розвиток і підтримка сфери охорони здоров'я, інвестиції в освіту та інфраструктуру освітньої сфери, підвищення якості освітніх послуг, їх відповідність потребам ринку праці, здійснення ефективної міграційної політики тощо. Все частіше виникає необхідність збільшення витрат на освіту, професійну перепідготовку та охорону здоров'я, оскільки саме ці витрати розглядаються як довгострокові інвестиції, ефект від яких отримує як індивід, так підприємство і держава. Необхідно впроваджувати практику ефективного оподаткування на тих підприємствах, які здійснюють навчання чи підвищення кваліфікації кадрів, таким чином, щоб база оподаткування зменшувалась поступово на величину витрат на розвиток людського капіталу. Необхідно стимулювати надання кредитів на освіту, збільшення державних витрат на дослідницькі проекти.

З огляду на це, з метою досягнення успіхів на шляху формування економіки знань в Україні, на нашу думку, необхідним є виконання таких умов:

1. Узгодження грошово-кредитної та бюджетно-податкової політики із завданнями інвестиційної стратегії.
2. Стимулювання капіталовкладень у реконструкцію, оновлення і створення інфраструктури виробництва.
3. Заохочення надання комерційними банками кредитів під інвестиційні проекти, які передбачають інноваційну діяльність.
4. Забезпечення прозорості процесів надання податкових стимулів інноваційної діяльності, надання допомоги в одержанні належних пільг та відстрочок, податкові канікули на час повернення підприємством інвестиційного кредиту.
5. Надання правового та методичного сприяння утворенню малих підприємств, насамперед, інноваційного спрямування, іншим формам самостійного інвестування заощаджень та зайнятості населення, спрямованим на активізацію інноваційної діяльності та розвиток людського капіталу нації.
6. Широка роз'яснювальна та пропагандистська робота щодо формування ідеології інноваційного інвестування як інвестування в майбутнє держави, престижності та економічної вигідності інноваційної діяльності, пропаганда досвіду найбільших та найуспішніших національних інвесторів.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, перехід до суспільства знань вимагає зміни економічної політики, головним напрямком якої

стає розвиток людського капіталу. В умовах глобалізації економіка знань стає найбільш перспективною моделлю соціального та господарського розвитку, що в своїй основі має зростання ролі науки та освіти для суспільного прогресу. Саме тому, головним стратегічним пріоритетом держави стає розвиток людського капіталу за рахунок здійснення інвестицій в освіту, науку, професійну підготовку, охорону здоров'я, що забезпечує у майбутньому стабільний макроекономічний ефект та здатність швидко реагувати на глобальні виклики.

Література:

- Геєць В.М. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: Національна доп. / За заг. ред. В.М. Геєця, А.І. Даниленка, М.Г. Жулинського, Е.М. Лібанової, О.С. Оніщенко. — К.: НВЦ НБУВ, 2009. — 687 с.
- Амосов О., Дегтяр А. Формування людського капіталу в умовах інноваційної економіки: методологічний аспект / О. Амосов, А. Дегтяр // Публічне управління: теорія та практика: збірник наукових праць Асоціації докторів наук з державного управління. — Х.: Вид-во "ДокНаукаДержУпр". — 2011. — № 3 (7). — С. 164—172.
- Позднякова С., Следь О. Формування механізму управління людським капіталом. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://econa.at.ua/Vypusk_7
- Нестеренко О.М., Бугріменко Р.М., Сахненко О.І., Смірнова П.В. Людський капітал: соціальна значущість та ефективність вкладень [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://elib.hduht.edu.ua/bitstream>
- Верхоглядова Н.І. Людський капітал і показники економічного зростання / Н.І. Верхоглядова // Економіка та держава: Міжнародний науково-практичний журнал. — 2007. — № 1. — С. 84—86.
- Позиція України в рейтингу країн світу за Індексом глобальної конкурентоспроможності 2017—2018. Економічний дискусійний клуб. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analitika>
- Державні витрати на охорону здоров'я в Україні найнижчі в Європі — дослідження. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.unian.ua/health/worldnews/2336977-derjavni-vitrati-na-ohoronu-zdorovya-v-ukrajini-naynijchi-v-evropi-doslidjennya.html>
- Подра О. П. Інвестиції в людський капітал як чинник підвищення якості життя. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/PSPE/2012_2/Podra_212.htm
- Федулова Л.І., Корнєєва Т.М. Державна політика розбудови економіки знань: особливості реалізації антикризової стратегії / Л.І. Федулова, Т.М. Корнєєва // Фінанси України. — 2009. — № 10. — С. 3—17.
- Семиноженко В. Доктрина економіки знань (Проект) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.semynozhenko.net>
- Наукова та інноваційна діяльність України: статистичний збірник [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
- Ніколайчук М.В. Інвестиції в людський капітал як передумова становлення та розвитку економіки знань [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://nikolaychuk.at.ua/news>
- Економіка знань та її перспективи для України: [наук. доп.] / [Геєць В.М., Александрова В.П., Бажал Ю.М., Данько М.С., Дем'яненко В.В.]; Ін-т екон. прогнозування НАН України. — К., 2005. — 168 с.

References:

- Hejts, V. M. (2009), *Sotsial'no-ekonomichnyj stan Ukrainy: naslidky dlia narodu ta derzhavy*, [Socio-economic status of Ukraine: consequences for the people and the state], NVTs NBUV, Kyiv, Ukraine.
  - Amosov, O. and Diehtiar, A. (2011), "Formation of human capital in terms of innovative economy: methodological aspects", *Publiche upravlinnia: teoriia ta praktyka: zbirnyk naukovykh prats' Asotsiatsii doktoriv nauk z derzhavnoho upravlinnia*, vol. 3 (7), pp. 164—172.
  - Pozdnyakova, S. and Sled, O. (2010), "Formation of the human capital management mechanism", [Online], available at: https://econa.at.ua/Vypusk_7/pozdnyakova.pdf (Accessed 10 May 2019).
  - Nesterenko, O. M. Buhrimenko, R. M. Sakhnenko, O. I. and Smirnova, P. V. (2018), "Human capital: social significance and efficiency of investments", [Online], available at: <http://elib.hduht.edu.ua/bitstream> (Accessed 10 May 2019).
  - Verkhohliadova, N. I. (2007), "Human capital and economic growth", *Ekonomika ta derzhava: Mizhnarodnyj nauково-praktychnyj zhurnal*, vol. 1, pp. 84—86.
  - Economic Discussion Club (2019), "The position of Ukraine in the world ranking according to the Global Competitiveness Index 2017—2018", available at: <http://edclub.com.ua/analitika> (Accessed 10 May 2019).
  - Information agency "UNIAN" (2018), "State spending on health care in Ukraine is lowest in Europe — research", available at: <https://www.unian.ua/health/worldnews/2336977-derjavni-vitrati-na-ohoronu-zdorovya-v-ukrajini-naynijchi-v-evropi-doslidjennya.html> (Accessed 10 May 2019).
  - Podra, O. P. (2012), "Investing in human capital as a factor of improving the quality of life", [Online], available at: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Podra> (Accessed 10 May 2019).
  - Fedulova, L. I. and Kornieieva, T. M. (2009), "State policy of developing knowledge economy: peculiarities of realization of anti-crisis strategy", *Finansy Ukrainy*, vol. 10, pp. 3—17.
  - Semynozhenko, V. P. (2010), "Doctrine of Knowledge Economy (Project)", [Online], available at: <http://www.semynozhenko.net> (Accessed 10 May 2019).
  - State Statistics Service of Ukraine (2018), "Scientific and innovative activity of Ukraine. Statistical yearbook", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 10 May 2019).
  - Nikolaichuk, M. V. (2010), "Investing in human capital as a precondition for the formation and development of a knowledge economy", [Online], available at: <http://nikolaychuk.at.ua/news/2010-12-08-57> (Accessed 10 May 2019).
  - Hejts, V. M. Aleksandrova, V. P. Bazhal, Yu. M. Dan'ko, M. S. and Dem'ianenko, V. V. (2005), *Ekonomika znan' ta ii perspektyvy dlia Ukrainy* [Knowledge economy and its prospects for Ukraine], Kyiv, Ukraine.
- Стаття надійшла до редакції 29.05.2019 р.*